

МОТИВИ

към Закон за допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс

I. Причини, налагащи приемането на предвижданите в проекта правила

Със законопроекта се предлага въвеждането на финансов стимул за лицата, които подадат информация, съдържаща конкретни факти и обстоятелства, които не са били известни на органите по приходите и водят до установяване и събиране на допълнителни задължения за данъци, задължителни осигурителни вноски и лихвите върху тях във връзка с укрити и/или недекларирани облагаеми сделки, доходи, печалби и имущества. Предлага се размерът на възнаграждението да е 10 на сто от допълнителните приходи за бюджета, събрани поради разкритията.

Укриването и избягването на плащането на данъци и задължителни осигурителни вноски е проблем на всички развити икономики, включително и на държавите членки на Европейския съюз. Този проблем е особено значим и за България, където събираемостта на тези публични вземания все още не е на необходимите нива и следва да се използват всички позволени от закона средства, за да се обезпечи събирането им. В тази връзка е необходимо да се създадат и стимули за гражданите да информират данъчната администрация за неизвестни за нея факти и обстоятелства, които могат да спомогнат за увеличаване събираемостта на данъците върху доходите и имуществото, както и на задължителните осигурителни вноски.

Подобна уредба се съдържа в законодателството на редица държави, като най-цялостна уредба в тази област имат САЩ и Великобритания. Целта на такъв тип законодателство е да бъдат допълнително мотивирани лицата, които разполагат с информация за укрити или недекларирани доходи или други незаконосъобразни дейности, да уведомят компетентните органи и да предоставят доказателства. Най-често това са служители или партньори на нарушителя, които разполагат с вътрешна информация и достъп до информация и документи. В този смисъл законопроекът има за цел мотивиране на лицата да предоставят информация, повишаване на финансовата дисциплина на задължените лица и подобряване на събираемостта на данъците и задължителните осигурителни вноски.

Практиката показва, че гражданите не са достатъчно активни в подаването на информация, които да е свързана с данъци и осигуровки, които Националната агенция за приходите не може да събере. В тази насока е необходимо да се вземат мерки, като един ефективен начин за стимулиране на гражданите да подават такава информация е финансовият стимул.

Също така, контролната дейност на приходната администрация ще бъде подпомогната чрез тази мярка, тъй като в някои случаи единственият начин да се събере необходимата информация относно укривани сделки, доходи, печалби и имущества, подлежащи на данъчно облагане, е такава информация да се получава от други лица, запознати с дейността на данъчнозадължените лица, отговорни за укриването на такива сделки, доходи, печалби и имущества.

Предвидени са и определени условия, на които подадената информация трябва да отговаря, за да се приложи нормата за възнаграждението – необходимо е тя да съдържа конкретни факти и обстоятелства, които не са били известни на органите по приходите. По този начин се гарантира, че няма да се стигне до злоупотреба с подаване на неконкретизирани и повърхностни сигнали с цел материална облага.

Предвижда се долен праг на сумата, събрана вследствие на подадената информация, като условие за действие на режима по изплащане на възнаграждението. Този праг е в размер на 3 000 лв., което е сумата за данък в големи размери по смисъла на определението от чл. 93,

т. 14 на Наказателния кодекс. По този начин ще се предотврати подаването на информация с цел решаване на междуличностни конфликти.

Предвижда се и административно наказание за трикратно подаване на невярна информация за едно и също лице, с цел недопускане използването на режима за zlepоставяне на лица, с които подалото информацията лице има конфликт или отношение на неприязън, както и за предотвратяване ненужното разходване на обществени средства и служебно време на съответните органи за проверки по такава информация.

С § 14, т. 12 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. (обн. ДВ, бр. 66 от 2023 г.) беше изменен чл. 213, ал. 1, т. 5 от ДОПК. Разпоредбата, преди изменението ѝ от ДВ, бр. 66 от 2023 г., определяше, че не подлежат на принудително изпълнение трудовото възнаграждение, обезщетението по трудово правоотношение, всяко друго възнаграждение за труд, пенсията или стипендията – в общ размер до минималната работна заплата месечно.

С изменението от ДВ, бр. 66 от 2023 г., по отношение на трудовото възнаграждение сумата, която не подлежи на принудително изпълнение се увеличи и с петдесет на сто от разликата между средната брутна месечна работна заплата, определена общо за икономическите дейности за предходно тримесечие, за което са публикувани официални данни на Националния статистически институт, и минималната работна заплата.

Приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. в средата на календарната година предпостави спешност и бързина при изготвянето на текстовете му. Като следствие текстът на разглежданата разпоредба на чл. 213, ал. 1, т. 5 се прие в редакция, която е недостатъчно ясна и предпоставя противоречиви тълкувания по отношение на това за кои доходи се отнася изменението на нормата. По тази причина настоящия проект на Закон за изменение и допълнение на ДОПК предлага нова, по-ясна и безпротиворечива редакция на въпросното правило.

II. Целите, които се поставят с приемането на новата уредба

Предвиденото допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс ще създаде възможност за повишаване събираемостта на данъчните задължения. Финансовият стимул в размер на 10 % от събраните благодарение на подадена информация данъци и задължителни осигурителни вноски, е справедлив и балансиран, без да е прекомерен и да създава условия за подаване на сигнали с цел разправа или обогатяване.

III. Финансовите и други средства, необходими за прилагането на уредбата

Прилагането на финансовото стимулиране на лицата, които подават до данъчната администрация информация, която ще доведе до събиране на допълнителни приходи в държавния бюджет няма да доведе до допълнителни финансови средства за прилагането на правилата на уредбата. Сумите, необходими за финансовия стимул на лицата ще се отчисляват от допълнително събраните приходи за бюджета.

Проектът не въвежда технически регламенти и не следва да бъде нотифициран по смисъла на Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 г., установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество.

IV. Очаквани резултати от прилагането на уредбата

Очаква се повишаване на активността на гражданите в дейностите по съдействие на данъчната администрация за установяване на укрити доходи и данъчни измами. Като

следствие се очаква постъпването в данъчната администрация на повече информация за укривани доходи и повишаване на събираемостта на публичните задължения и увеличаване на приходите в държавния бюджет.

Очаква се мярката да доведе и до намаляване на случаите на укриване на доходи и данъчни измами, доколкото ще доведе до повишаване на тяхната разкриваемост.

V. Съответствие с правото на Европейския съюз

С проекта не се въвеждат в действащото законодателство на Република България изисквания, произтичащи от правото на Европейския съюз. Не се транспонират норми от европейското законодателство и не се приемат мерки по прилагането на регламенти.

Нормите на проекта не противоречат на действащото първично и вторично законодателство на съюза и на основните му принципи и свободи.